

Čís. 1516.

Pojem vrchnostenského příkazu (§ 81 tr. zák.) předpokládá, že úkon, k němuž příkaz směřuje, spadá formelně do oboru působnosti vrchnosti, jež příkaz udělila a že zmocněnec nevybočil formelně z mezí uděleného mu příkazu.

(Rozh. ze dne 25. února 1924, Kr II 154/23.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl po ústním líčení zmateční stížnosti obžalované do rozsudku krajského soudu ve Znojmě ze dne 16. prosince 1922, jímž byla stěžovatelka uznána vinnou zločinem veřejného násilí dle §u 81 tr. zák., zrušil napadený rozsudek a přikázal věc příslušnému okresnímu soudu, by ji znovu projednal a rozhodl.

D ů v o d y :

Pojem vrchnostenského rozkazu ve smyslu §u 81 tr. zák. předpokládá, že úkony, ke kterým rozkaz čelí, spadají do působnosti, t. j. do oboru práv a povinností vrchnosti, jež rozkaz vydala. Zmocněnec vrchnosti požívá tudíž zvláštní ochrany §§ů 68, 81, 312, 313 tr. zák. jen, pokud nevybočuje z mezí rozkazu, vrchností mu uděleného, a pokud vrchnost nevybočila z kruhu svého formálního oprávnění. Těchto předpokladů rozsudek nezjišťuje. Poukazuje sice k tomu, že obecní radní a správce chudinských záležitostí Josef R. vykonával vrchnostenský příkaz, neuvažuje však o tom, byl-li úkon svědkův, jež obžalovaná úmyslně mařila — odebrání duchny — vrchností nařízen, ani o tom, náleželo-li odebrání duchny do oboru působnosti vrchnosti, z jejíhož rozkazu byl svědek činným. Svědek Josef R. seznal, že dostal od starosty příkaz, by umístil Jana S. i jeho věci v chudobinci, jelikož obžalovaná vyhnala S. z domu, v němž oba byli po více let ve společné domácnosti žili, a S. byl bez přístřeší; starostou bylo R-ovi zároveň nařízeno, by žádal na obžalované vydání věcí S-ovi patřících, totiž lůžka, ložního prádla, peřiny a nádobí. Úkony, takto nařízené, spadaly do oboru působnosti starosty S-a. Dle §u 48 obecního zřízení pro Moravu řídí obecní starosta veškeré záležitosti, představenstvu obce náležející. Představenstvo obce je dle §u 48 správním a výkonným orgánem v záležitostech obce, a působnosti obce jsou §em 27 přikázány zejména záležitosti chudinské, jakož i péče o bezpečnost osob a majetku. Pokud svědek R. obstarával zmíněné záležitosti, jemu jako místnímu radnímu po rozumu §u 49 obecního zřízení obecním starostou přikázané, byla jeho činnost plněním příkazu vrchností v mezích jejího formálního oprávnění mu přiděleného, tudíž vykonávání rozkazu vrchnostenského. Svědek R. byl tudíž osobou, v §u 68 tr. zák. jmenovanou, pokud se dostavil do domu obžalované, pokud žádal na ní, by vydala věci, na něž S. činil si nárok, a pokud meškal v domě obžalované, by přijal věci S-ovy a dopravil je, pokud se týče bděl nad dopravou těchto věcí, jakož

i samotného S-a do chudobince. Směřovalat' veškerá tato činnost ku poskytnutí nutného přístřeší místnímu chudému S-ovi a jeho skrovnému majetku a ku zamezení hádky a případných násilností mezi S-em a obžalovanou, které by ohrožovaly bezpečnost těchto osob a jejich majetku. Násilné zprotivení se obžalované čelilo dle zjištění nalézacího soudu výhradně proti odnětí duchny. S. označil tuto duchnu — nesporně a nepopíratelně v domě a tím v držbě obžalované jsoucí — jako svůj majetek. Obžalovaná popírala tento nárok S-ův, zdráhala se duchnu vydati a tvrdila tím, že duchna jest majetkem jejím, jak už dříve dle seznání Josefa R-a k jeho vyzvání, by vydala věci S-ovi patřící, byla odvětila, že S-ovi nepatří nic z věcí v domě se nacházejících, a že ničeho nevydá. Byly tu tedy sobě odporující nároky různých osob. Rozhodování o sporných nárocích na majetek a držbu věcí, pokud se týče rozhodování o záležitostech, které se dotýkají bezprostředně soukromoprávních poměrů různých jednotlivců, náležejí k pravomoci soudů a nespádají do oboru záležitosti, které jsou §em 27 obecního zřízení přikázány do samostatné působnosti obce, aniž je takové rozhodování přeneseno jinými zákony na obce ve smyslu §u 28 obecního zřízení. Rozhodl-li svědek R. u příležitosti výkonu příkazu, obecním starostou mu uděleného, o odporujících si nárocích S-a a obžalované na duchnu, o kterou jde, ve prospěch S-ův a uskutečňoval-li své rozhodnutí ihned tím, že obžalované přes odpor její duchnu odnímal, vybočil tím svědek nejen z mezí příkazu, ale i z mezí formálního oprávnění svého zmocnitele, obecního starosty jako vrchnosti. Odebrání duchny nebylo tudíž vykonáváním příkazu vrchnostenského a násilné, třebaže úmyslné maření tohoto úkonu svědkova nenaplnuje skutkové podstaty zločinu §u 81 tr. zák. Napadený rozsudek, odsuzující stěžovatelku pro tento zločin, spočívá na nesprávném výkladu a použití zákona co do pojmu vykonávání vrchnostenského příkazu. I bylo zmateční stížnosti obžalované, která právní mylnost výroku prvé stolice takto důvodně uplatňuje, vyhověti a rozsudek zrušiti, arciť ne z důvodu čís. 9 a) §u 281 tr. ř., stížností dovolávaného, nýbrž z důvodu čís. 10 §u 281 tr. ř. Domáhá-li se stížnost zrušení rozsudku z důvodu čís. 9 písm. a) §u 281 tr. ř. a sprostění stěžovatelky z obžaloby, přehlíží, že vylíčené výsledky hlavního přelíčení poukazují ke skutkové podstatě přestupku §u 312 tr. zák. Rozsudek zjišťuje — odmítaje obhajobu obžalované, že šťouchla R-a jen náhodou — v rozhodovacích důvodech, že obžalovaná odstrčila R-a úderem do břicha úmyslně (za účelem, by zmařila odebrání duchny), t. j. že svědka R-a skutkem urazila. Zjišťuje dále, že svědek R. vykonával v době, o kterou jde, vrchnostenský příkaz, leč v rozsudku není zjištěno, že si obžalovaná byla vědoma toho, že svědek R. v době urážky — i vyloučí-li se odebrání duchny — svou přítomností v domě obžalované, vyčkávaje, co obžalovaná S-ovi vydá, a čině opatření, směřující k dopravě věcí S-ových do chudobince, vykonával rozkaz příslušnou k tomu vrchností mu udělený. Zrušovacím soudu nebylo proto lze rozhodnouti ve věci samé, bylo naopak vrátiti věc prvé stolici k novému projednání a rozhodnutí a přikázati ji, jelikož jde již jen o přestupek, místně příslušnému soudu okresnímu.